INTÉZKEDÉSEK

HOZZÁTARTOZÓ

ELHUNYTA ESETÉN

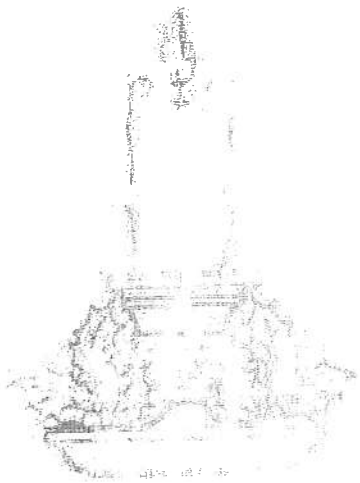

„NEM MÚLNAK ŐK EL, KIK SZÍVÜNKBEN ÉLNEK,
HIÁBA SZÁLLNAK ÁRNYAK, ÁLMOK, ÉVEK"

/Juhász Gyula/

BEVEZETŐ

Az élet végességére tekintettel, mindenkinek számolnia kell azzal a ténnyel, hogy szerettei közül előbb talán a szülők, majd a társ távozása teszi magányossá az életet.

A házasságban élőknek, számolnia kell az özvegység tényével és éppen akkor kell számos intézkedést megtenni, amikor a gyász, az elválás, bénítja a tudatot. A magára maradottság okozta bizonytalanság teszi alkalmassá a cselekvésre.
A VDSZ Nyugdíjas tagozata, amelynek a legfőbb célkitűzése a segítség nyújtás, éppen a legkritikusabb időben, megszerzett tapasztaltai alapján szükségesnek ítélte meg, az egységes anyag összeállítását, amelynek áttanulmányozása felkészíthet a nem várt, de előbb-utóbb szükségszerűen bekövetkező végleges elválás tényére.

A megteendő intézkedések többirányúak.

- Az első és legfájdalmasabb, a szeretett hozzátartozó elhunytáról szóló értesítés vételétől, vagy személyes megtapasztalástól, a végső nyughelyre való helyezésig megteendő intézkedéseket öleli fel.

- Majd érkezik a felszólítás a hagyatéki leltár felvételére. A hagyaték értékbecslése a hivatal részéről.

- Közben intézkedni kell, az esetleg még fel nem vett utolsó havi nyugdíj ügyében. El kell indítani az özvegyi nyugdíj igénylését, mert a fájdalom és lelki összetörtség mellett az anyagi gondok is nehezítik az életet.

- Az utolsó fázis a hagyatéki eljárás, a hagyaték, az örökség átadása, közjegyzői végzéssel.

Jelen összeállításunkban szeretném felhívni a figyelmet az előforduló, lehetséges esetekre, abban a reményben, hogy a ismeret anyag majdan segítséget nyújthat és megkönnyíti a legkritikusabb idők elviselhetőségét.

Tisztelettel:

Dr. Harsányi József
A VDSZ Nyugdíjas Tagozat jogász tagja

Szembesülés a ténnyel

A földi lét befejezésének leggyakoribb helyszíne a kórház, ritkábban előforduló helyszín az otthon.

Sajnos vannak közúti, munkahelyi tragédiák, természeti csapások, de ezekben az esetekben a hatóságoké az elsődleges tennivalók. Jelen kis ismertető anyagunkban csak a jelzett helyeken történt elhalálozások következményeivel kívántunk foglalkozni.

A helyszín elemzésén túl fontos a végső nyughelyre, sírba való elhelyezés lehetőségeinek elemzése:

koporsóban való elhelyezés, valamint a végső nyughelyre való

hamvasztásos helyezés formai, valamint a búcsúztató - egyházi vagy polgári - megszervezésének tennivalói.

Az otthoni elhalálozás

a ritkábban előforduló eset, de azért szabadjon az ez esetben szükséges tennivalókat elemezzem, mert ez rávilágít arra, hogy ha a szerettünk a kórházban halt meg, a kórház helyettünk mit végzett el.

Az otthoni elhalálozásnál nem közömbös az időpont. Ha az eltávozás a háziorvosi rendelés idején kívül történt, akkor az orvosi ügyeletet kell értesíteni és közben gondoskodni kell az elhunyt felöltöztetéséről.

Az ügyeletes orvos **igazolást, zárójelentést készít** az elhalálozás tényéről. Ez az igazolás alkalmas arra, hogy ennek alapján az **anyakönyvi hivatal** kitöltse a **halotti anyakönyvi kivonatot,** amely egyébként minden további intézkedés legfontosabb dokumentuma lesz. Arra azonban elég, hogy hozzá járuljon az eltemetéshez vagy a hamvasztáshoz.

Az ügyeletes orvos gondoskodik az elhunyt hűtőházba való elszállításáról, a hozzátartozónak pedig másnap a bizonylattal el kell menni a Temetkezési Irodához és az ott kiállított bizonylattal kell elmenni a háziorvoshoz aki az esetleges boncolás szükségességéről nyilatkozik.

Ezzel a nyilatkozattal el kell menni az ANTSZ Állami Népegészségügyi Tisztiorvosi Szolgálathoz, aki jogosult kiadni a temetési, vagy hamvasztási engedélyt, amely megteremti a temetkezési vállalkozóval való tárgyalás lehetőségét.

Ha az eltávozás a háziorvos rendelési ideje alatt történt, ez a közbenső procedúra elmarad és természetesen a kórházban történő elhalálozás esetén is.

Azon túl, hogy jelentősen bonyolultabb az intézkedés az otthoni elhalálozás esetén, talán nehezebben is feldolgozható. Amíg a kórházban történő elhalálozásra talán lelkileg fel lehet készülni - a házastárs, társ, közeli hozzátartozó állapota előrevetíti a bekövetkezést - addig az otthoni elhalálozás váratlan, sokszor pillanatok műve a tragédia.

Kórházi elhalálozás

esetén az érintett, vagy érintettek akkor szembesülnek a ténnyel amikor megérkezik az értesítés, hogy a beteg elhunyt.

Tennivalók:

- át kell venni az elhunyt bent lévő holmiját, tulajdonát,
- át kell venni a zárójelentést,
- be kell vinni az elhunyt öltöztetéséhez a ruhákat,
- az osztályon kapott jelentést a patológián kell leadni, amely alapján elkészül egy végleges bizonylat, amely már az eltemettetéshez szükséges minden intézkedés megtételéhez elegendő.

Végső nyughely formái:

A koporsós temetésnél lehet, hogy az első lépés a sírhely megvétele. Ha már van sírhely, az lehet kettős is, szóba jöhet a rátemetés, ha megvan a törvényi időbeni feltétel.

E temetési formánál fennáll a temetési vállalkozó kizárólagossága.

Hamvasztás esetén,

- ha a már elhunytak sírjába történik az urna elhelyezése,
- vagy a temetőben lévő urna fülkébe,
- vagy pl.: vízsugaras szétszórása a hamvaknak,

mindhárom esetben itt is fennáll az előbb jelzett kizárólagosság.

Amennyiben a hamvak valamely egyház altemplomának urnatemetőjében kerülnek végső nyughelyre való elhelyezésre, a temetkezési vállalkozó feladata a hamvak templomba való szállításával bezárul.

Az elhunyt búcsúztatása

A búcsúztatás, akár egyházi, akár polgári, ha az végső nyughelyre való helyezés a temetkezési vállalkozás kizárólagossága alá tartozik, komoly egyeztetést igényel a vállalkozás és a búcsúztató között.

Polgári temetésnél a lehetséges időpont tekintetében a Polgármesteri Hivatal rendezvényszervezőjével, egyházi temetés esetén a plébániával, lelkésszel kell egyeztetni.

Mindkét esetben az elhunyt életútjáról és az elbúcsúzók rokoni fokáról bizonyos információt kell biztosítani.

A hamvak búcsúztatásánál – egyházi, vagy polgári - lehetséges eset, hogy a búcsúztatás után a végső nyughelyben – urnafülkében – való elhelyezés elmarad, vagy azért, mert

- a hamvakat hazaviszik – pl.: az özvegy, hogy majd az Ő halálakor együtt kerüljenek végső nyughelyre,
- vagy azért, mert az elhunyt pl.: szülővárosában, szülőfalujában elődei sírjában kíván pihenni.

Egyházi temetés,

illetve búcsúztatás az adott egyház liturgiája szerint történik, katolikusoknál általában szentmise keretében.

A temetési szertartás mindig két részből áll. Az első rész a ravatalozónál, a második rész a sírnál történik. Ez a két rész érvényesül a templomi liturgiánál is.

A hamvak hazavitelénél, a sírnál, urnatemetőben való liturgia marad el.

A templomi, egyházi búcsúztatás fontos része a kegyelet, a gyászmise, illetve megemlékező istentisztelet.

A végső nyughelyre való elhelyezéssel – az ezt követő esetleges agapéval lezárul a legszomorúbb része a gyásznak.

A hátramaradt özvegy, vagy más hátramaradottak tennivalóit a korábbi részekben kíséreltük meg vázolni, hogy mit kell tenni, mi mindenre kellene odafigyelni.

Az özvegyi nyugdíjra jogosult:

- Az özvegy.

A hatóságnak vizsgálnia kell, hogy házastársi együttélés fennáll-e.

Nem túl gyakori, de nem is életszerűtlen, hogy a házastársak nem teszik ki magukat a házasság felbontásának, egyszerűen megszakítják kapcsolatukat. Bizonylatok alapján jogilag házastársak, de gyakorlatilag nem. A törvény úgy rendelkezik, hogy amennyiben a házastárs elhunytakor ez az idő egy évnél rövidebb, akkor biztosítja az özvegy számára az özvegyi nyugdíjat. Ha a különválás eléri vagy meghaladja az egy évet a házassági bontáshoz hasonlóan már nem tekinti a feleket házastársnak, és az özvegy elveszti a házastársakhoz fűzött jogosultságot.

- Özvegyi nyugdíjra jogosult a **bejegyzett élettárs** és a de facto **élettárs** is, azonos jogi feltételek mellett.

Amennyiben az élettársi kapcsolatból gyermek született, már az egyévi igazolt együttlét, azaz érzelmi és gazdasági életközösség fennállt, az özvegyi nyugdíjra jogosultságot biztosít.

Ha az életközösségből gyermek nem született, tíz (10) év igazolt élettársi kapcsolat szükséges az özvegyi nyugdíjra való jogosultság megszerzéséhez.

Itt kell megjegyezni azt az ugyancsak nem életszerűtlen esetet, amikor a házastársak házasságukat ugyan felbontották, de tévedésüket belátva az életközösséget meg sem szakították, vagy újra kezdték. Házasságuk jogilag – de jure – megszűnt, kapcsolatuk a bontás pillanatától kezdve élettársi kapcsolat. Valamelyik társ elhunyta esetén az özvegy csak az élettársi kapcsolat jogi feltételei alapján válhat jogosulttá özvegyi nyugdíjra.

- Özvegyi nyugdíjra jogosult lehet az **elvált** is.

Ha valamelyik házastárs a házasság felbontásakor rokkant, önálló életvitelre csak segítséggel, támogatással képes, az egészséges házastársat – a bontással egyidejűleg – házastársi tartásra kötelezik. A volt házastárs – a válás ellenére - a tartásra kötelezett elhunyta után, özvegyi nyugdíjra lesz jogosult.

Amennyiben a volt házastárs újabb házasságban, vagy özvegyi nyugdíjra jogosító élettársi kapcsolatban élt, elhunyta után özvegye, és az elvált – elhagyott tartásra jogosult volt házastársa – megosztott özvegyi nyugdíjra lesznek jogosultak.

A tartásra jogosult volt házastárs özvegyi nyugdíja nem lehet kevesebb a megállapított házastársi tartás összegénél.

- Özvegyi nyugdíjra lesz jogosult az özvegy, aki kettő vagy több gyermek tartását, gondozását látja el, vagy egy, de fogyatékos gyermekéről kell gondoskodnia, mindaddig, amíg a legkisebb, legutóbb született gyermek árva ellátásban részesül.

Az özvegyi nyugdíj folyósításának két szakasza van

- **ideiglenes**, amelynek tartama egy év.
- **állandó**, – az újabb jogi megfogalmazás szerint – **hosszabb idejű folyósítás**.

Különbséget kell tenni abban az esetben, ha mindkét fél, mindkét házastárs, már nyugdíjas.

Ha a nyugdíjas házastárs távozik e földi létből, az özvegy egy évig ideiglenes özvegyi nyugdíjra jogosult – amelynek összege az elhunyt házastársa nyugdíjának 60%-a, az állandó özvegyi nyugdíja automatikusan, minden kérvényezés nélkül megnyílik, és amelynek összege 30%.

Amennyiben az özvegy még aktív korú, azaz nem nyugdíjas, akkor az ideiglenes nyugdíj folyósítása után a folyósítás megszűnik. Ez az időszak a **folyósítás nyugvása**, de amely feléled, ha a jogi feltételek fennállnak.

Az **özvegyi nyugdíj feléledésének ideje** az 1993. március 1. előtt özveggyé vált számára még tizenöt (15) év volt, az 1993. február 28. után özveggyé vált számára a feléledési idő tíz (10) évre csökkent.

Amennyiben az özvegy a reá irányadó nyugdíj korhatárt betölti, özvegyi nyugdíja feléled, jogosulttá válik az állandó özvegyi nyugdíjra.

A **feléledés** azonban **nem automatikus**, azt **kérvényezni kell**, késedelmes kérvényezés esetén a visszamenőleges rendezés legfeljebb hat (6) hónap.

A feléledéssel kapcsolatban fontos tudnivaló, hogy nem a nyugdíjas állapot a perdöntő, mert nyugdíjba lehet vonulni pl.: a nőknél 40 éves szolgálati idő után, és ismert volt a korkedvezmény, a korengedmény a korhatár előtt, hanem **a reá irányadó nyugdíj korhatár 10 éven belüli betöltése.**
A másik fontos ismeret, hogy a reá irányadó nyugdíj korhatár a törvényi rendelkezés szerint a házastárs elhunytakor, azaz **az özveggyé váláskor hatályos nyugdíj korhatár az irányadó.**
A tízéves feléledési idő kezdete az ideiglenes nyugdíj folyósításának megszűnése.

Az újabb házasság konzekvenciái

Az özvegy esetleges újabb házassága révén, elhunyt házastársa után járó minden jogosultságát elveszti.

Az elvesztést enyhíti az a törvényi rendelkezés, hogy amennyiben az új házasság már öt (5) évig fennállt és bekövetkezik az újabb házastárs eltávozása, az újabb özveggyé válás elhunyt társa után özvegyi nyugdíjra válik jogosulttá.

Ha az özvegy újabb házassága megszűnik – felbontják – és az özvegy 1988. előtt hatályos végkielégítésben nem részesült, visszanyerheti korábbi özvegyi nyugdíját.

Tudom, hogy a magára maradt özvegy számára csak az első pontban foglalt, életvitele szempontjából fontos és meg kell tennie, de mivel joganyag nem volt, a jelenlegi összeállításom a szükségszerűen bekövetkező majdani tennivalókról, és lehetőségekről szól. A teljesség igénye nélkül a fontosabb és legáltalánosabb témákat szerettem volna vázolni.

Tájékoztatásul csatoljuk az **özvegyi nyugdíj** és az **özvegyi nyugdíj feléledési** nyomtatvány első oldalát – több lapból áll – és amely beszerezhető a kormányablaknál, illetve interneten is letölthető.

A kitöltött nyomtatvány kormányablaknál történő benyújtásakor csatolni kell:

- az özvegy személyi igazolványát, lakcím kártyáját, nyugdíjas igazolványát, TAJ kártyáját, és házassági anyakönyvi kivonatát,

- az elhunyt nyugdíjas igazolványát, TAJ kártyáját és halotti anyakönyvi kivonatát.

A csatolt igazolványokról a hatóság másolatot készít, és az eredetit visszaadja az özvegynek és ezzel az özvegyi nyugdíjjal kapcsolatos tennivalók befejezést nyertek.

Igénybejelentés az 1997. évi LXXXI. törvény alapján

Az ügyszámot is
tartalmazó etikett helye

özvegyi nyugdíj elbírálásához

Az árvaellátás és a szülői nyugd
igényléséhez külön nyomtatvány
kell kitölteni.

E nyomtatvány pontos kitöltése az igény elbírálását segíti, és csak aláírással együtt érvényes. Az igényl személyi adatait nyomtatott nagybetűkkel kell feltüntetni, a kérdésekre a megfelelő adatok beírásával illetve a kiemelt négyzetekbe "X" jel írásával kell válaszolni. (I=igen, N=nem, F=férfi, N=nő)

Az elhunytra vonatkozó adatok

I. Az elhunyt személyi adatai

Társadalombiztosítási Azonosító Jel (TAJ szám): ☐☐☐ ☐☐☐ ☐☐☐

Név: _____

Születési név: _____

Névváltozások: _____

_____

Anyja neve: _____

Neme:

Születési idő: ☐☐☐☐ ☐☐ ☐☐ ☐ F ☐ N

hely: _____

A személyi adatok hitelesítésére jogosult szerv/személy tölti ki!

A személyi adatok hitelességét a _____ számú halotti anyakönyvi kivonat alapján igazolom.

aláírás(ok)

II. Az igény elbírálásához szükséges adatok

1. Lakóhelye: ☐☐☐☐ _____

_____

2. Az elhalálozás időpontja: ☐☐☐☐ év ☐☐ hó ☐☐ nap

Az elhalálozás oka: _____

(Üzemi baleset, foglalkozási betegség esetén csatolni kell az annak elismeréséről szóló határozatot!)

Az elhalálozásért felelős neve, címe: _____

A halálesettel kapcsolatban van-e/volt-e (rendőrségi, bírósági, ügyészségi) eljárás folyamatban? ☐ I ☐ N

Ha igen, hol és milyen ügyszámon? _____

_____

_____

Kelt: _____ _____

az igénylő aláírása

ONYF. 3515-275.

Igénybejelentés özvegyi nyugdíj feléledéséhez [ONYF. 3515-279/6.]

E nyomtatvány pontos kitöltése a kérelem elbírálását segíti és csak aláírással együtt érvényes. Az igénylő személyi adatait nyomtatott nagybetűkkel kell feltüntetni, a kérdésekre a megfelelő adatok beírásával, illetve a kiemelt négyzetekbe "X" jel beírásával kell válaszolni.

A kérelmet a Nyugdíjfolyósító Igazgatósághoz kell benyújtani, illetve megküldeni.

(Ügyszámot is tartalmazó etikett helye)

A személyi adatok hitelesítésére jogosult szerv/személy tölti ki!
A személyi adatok hitelességét a _____ számú _____ alapján igazolom.

_____
aláírás(ok)

A *-gal jelölt kérdésekre kötelező a válaszadás

I. Az igénylő adatai

* TAJ száma: ☐ - ☐ - ☐

Folyósítási törzsszám, melyen az özvegyi nyugdíj korábban folyósításra került: ☐ - ☐ - ☐

* Neve (családi neve, utóneve 1., utóneve 2.)

Korábbi neve (családi neve, utóneve 1., utóneve 2.)

* Születéskori neve (családi neve, utóneve 1., utóneve 2.)

* Születési hely (ország, város) és idő (év, hó, nap)

* Anyja születéskori neve (családi neve, utóneve 1., utóneve 2.)

* Lakóhelye (irányítószám, település, utca házszám)

* Tartózkodási/levelezési címe (irányítószám, település, utca házszám)

Telefonszáma és/vagy e-mail címe:

* Van-e gondnoka? ☐ Igen ☐ Nem

Ha igen, kérjük, nevezze meg az ügyben eljárt gyámhatóság nevét:

A gyámhatóság címe (irányítószám, település, utca házszám)

Gondnok neve:

Gondnok címe (irányítószám, település, utca házszám)

Aláírás: _____

TAJ szám: ____ - ____ - ____ Kelt: _____, _____. ____. ____.

Az utolsó havi nyugdíj

Amennyiben a házastárs, vagy szülő, közeli hozzátartozó eltávozásakor a havi nyugdíjat még nem vette fel, nem utalták folyószámlájára, havi nyugdíjára még jogosult lesz.
Az utolsó havi nyugdíj azt illeti meg – általában az özvegyet – akivel az elhunyt közös háztartásban élt. Ez esetben a bemutatott formanyomtatvány kitöltésével lehet azt kérvényezni.

Ha az eltávozott nyugdíjas egyedül élt, nem volt közös háztartás, akkor az utolsó havi nyugdíj a hagyatéki végzésben meghatározott örököst, vagy örökösöket illeti meg.

ORSZÁGOS
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI
FŐIGAZGATÓSÁG

160-02

Tájékoztatjuk, hogy több a felsorolásban szereplő jogosult esetén a felsorolás sorrendiséget jelent. Bármely feltétel hiánya esetén az örökös veheti fel a még fel nem vett ellátást, melyet jogerős hagyatékátadó végzéssel, vagy jogerős öröklési bizonyítvánnyal lehet igazolni a jogerőre emelkedést követő egy éven belül.
Az 1997. évi LXXXI. törvény 83.§(2) bekezdésében meghatározott hozzátartozó csak abban az esetben jogosult az elhunyt ellátásának átvételére, ha a nyilatkozatot megfelelően kitölti. Tudomásul veszem, hogy csak a fenti feltételek együttes fennállása esetén (1997.évi LXXXI. törvény 83.§ (2)bek.) vagyok jogosult az elhalálozás hónapjára megillető ellátás felvételére, ezért a valótlan nyilatkozat a jogalap nélküli felvétel visszafizetésére kötelezését vonja maga után az 1997. évi LXXXI. törvény 86/A.§ alapján.
Az élettárs -az 1997. évi LXXXI. törvény 83.§(2) bekezdésében foglaltak alapján- az ellátásban részesülő halála esetén nem jogosult az elhalálozás hónapjában esedékes ellátás felvételére.

ORSZÁGOS
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI
FŐIGAZGATÓSÁG

Nyilatkozat az elhalálozás hónapjára megillető ellátás kifizetéséhez [160-023]

E nyomtatvány pontos kitöltése a kérelem elbírálását segíti és csak aláírással együtt érvényes. Az igénylő személyi adatait nyomtatott nagybetűkkel kell feltüntetni, a kérdésekre a megfelelő adatok beírásával, illetve a kiemelt négyzetekbe "X" jel beírásával kell válaszolni.

A kérelmet a Nyugdíjfolyósító Igazgatósághoz kell benyújtani, illetve megküldeni.

(Ügyszámot is tartalmazó etikett helye)

A személyi adatok hitelesítésére jogosult szerv/személy tölti ki!
A személyi adatok hitelességét a _____ számú
_____
alapján igazolom.
_____
aláírás(ok)

Törzsszám: ☐ - ☐ - ☐

Felelősségem tudatában kijelentem, hogy ☐ nevű nyugdíjassal (járadékossal) ☐ bekövetkezett haláláig közös háztartásban együtt éltem.

Az elhaltnak vagyok

- ☐ házastársa
- ☐ gyermeke
- ☐ unokája
- ☐ szülője
- ☐ nagyszülője
- ☐ testvére

Az igénylő személyi adatai

Neve (családi neve, utóneve 1., utóneve 2.)

☐ ☐ ☐

Születési hely (Budapest esetén a kerület számát kérjük írja mögé) és idő

☐ ☐

Anyja neve (családi neve, utóneve 1., utóneve 2.)

☐ ☐ ☐

Pontos lakcím (irányítószám, település, utca házszám)

☐ ☐ ☐

Meghatalmazott által előterjesztett igénybejelentéshez csatolni kell a szabályszerű meghatalmazást.

Elektronikus elérhetőség (pl. telefonszám, e-mail cím): ☐

Mellékletek darabszáma: ☐

Egyéb megjegyzés: ☐

Igényfelvevő neve, aláírása: ☐

Aláírás:

HAGYATÉKI LELTÁR FELVÉTEL

A Polgármesteri Hivatal illetékes részlege határidő megjelöléssel levélben felhívással fordul a közvetlen hozzátartozóhoz az ügyben eljáró hagyaték alá eső ingatlanok, valamint az örökösök megjelölése érdekében.

A leltárfelvétel célja, hogy a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyző elé már rendezett anyag kerüljön. A leltárfelvételben közölni kell:

- a törvényes öröklés rendje szerinti örökösök személyi adatait, lakcímét.

- Le kell adni – ha van- a végrendelet eredeti példányát, példányait. A végrendelet lehet teljes vagy részleges. Amiről a végrendelet nem rendelkezik, arra nézve a törvényes öröklés rendje az irányadó.

- Le kell adni – ha van- valamely örökös által, az örökhagyó életében kötött örökségről lemondó szerződést. A lemondási szerződés valamelyik örökös társ javára szolgál. Pl. testvér javára, aki eleget tudott tenni a szülőkkel szembeni gondozási kötelezettségének.

- Be kell nyújtani az öröklési szerződést. Öröklési szerződés köthető egyenes ágon szülő gyermek között azzal a gyermekkel, aki vállalni tudja a szülő, vagy a szülők gondozási, törődési kötelezettségeit. A gyakorlatban inkább az eltartási szerződés érvényesül, mert a szerződés mindjárt haszonélvezeti joggal terhelt ingatlant szerez az eltartó, és így a tartásért járó ingatlan már nem kerül hagyaték alá. Öröklési szerződés természetesen köthető akár idegennel is.

- Meg kell jelölni az ingatlanok helyrajzi számát. Ma már a hivatal interneten kéri le az ingatlanok tulajdoni lapját. A tulajdoni lappal kapcsolatban kettő tényezővel szembesülhetnek az örökösök, illetve az özvegy házastárs. Nem ritka eset, amikor az egyébként házastársi közös vagyon csak valamelyik házastárs nevén szerepel. Rendezés hiányában, vagy a teljes ingatlan 1/1 hányada kerülne a hagyaték alá, megfosztva az özvegyet megillető tulajdoni hányadtól, vagy nem is lesz része a hagyatéknak. Így az örökösök nem jutnak az elhunyt szülő tulajdoni hányadához. A rendezés egyszerű. Csatolni kell pl. az adásvételi szerződést az építési használatbavételi engedélyt és a házassági anyakönyvi kivonatot, mint a házastársi közös vagyon bizonyítékát, és majd a közjegyzőnél rendezik az ügyet. Az ingatlan nyilvántartáson kívüli tulajdonos így hozzájut az őt megillető tulajdoni hányadhoz.

- Meg kell jelölni az esetleges megtakarítások, folyószámla és értékpapírok – pl. állami kincstárjegy – bizonylatait. A pénzintézet, bank az elhalálozás tényének közlésével zárolja a felvételt. Jó gyakorlatnak látszik a külön folyószámla rendezése. Házastársak esetében

általában a közös folyószámlára érkezik, érkeznek az átutalások. Ha valamelyik házastárs egészsége nagyon megromlott, állapota válságossá vált, a számla felére, mint házastársi közös vagyonra, annak feltételeivel, külön számlát ajánlott nyitni. Ha bekövetkezik a szomorú esemény, csak az elhunyt folyószámláján lévő összeg kerül zárolásra. A lekötött betét hagyaték alá kerül. Jelezni kell, hogy házastársi közös vagyon.

- Szembesülhet az özvegy, hogy valamelyik ingatlan, pl. ági vagyon, amelyet az örökhagyó saját ágától (szülő, nagyszülő) rokontól öröklés, vagy ajándékozás címen kapott. Ha van leszármazó, ők az ági vagyont is öröklik, hiszen az ágon marad a tulajdon. Az özvegy az ági vagyont nem örökli, az visszaszáll az ágra. Ha az ági vagyon az örökhagyóval közösen lakott lakás, akkor az özvegy holtig tartó haszonélvezetet örököl. Más ingatlan tekintetében haszonélvezeti jogot annak pénzbeli megváltása címén örököl. A megváltás összege az ági ingatlan értékének 1/3-a.

HAGYATÉKI ÉRTÉKBECSLÉS

A hagyatéki leltár felvétel szerve része a hagyatéki értékbecslésnek. Az örökösök fontos érdeke fűződik hozzá, mert

1. A megállapított érték képezi alapját az örökösödési illetéknek. Egyenes ági, lemenő és felmenő esetében, valamint az özvegy házastárs esetében az öröklés illetékmentes. Ide értendő az öröklési szerződés is. Az oldalági öröklés viszont illetékköteles, melynek mértéke a lakás, lakóház esetén 9%, minden más ingatlan esetében 18% illetékfizetési kötelezettség alá esik. Ha az öröklési szerződés oldalági rokonnal vagy idegennel jött létre, akkor illetékköteles, de nem öröklési illeték alapján, mert bár az ingatlant öröklés útján szerzi meg az örökös, de az örökhagyó a szerződés alapján esetleg hosszú, akár évtizednyi gondozással, ellátással, szolgáltatással látta el, és az örökség ennek ellenszolgáltatása. Ezért vagyonátruházási illeték fizetésére lesz köteles az adásvétel, melynek mértéke 4%.

2. A bejegyzett élettárs örököse a társának, de nem illeti meg az illetékmentesség.

3. A de facto élettárs nem örököse társának, öröklésre csak végrendeleti alapon lehet jogosult. Amellett illetékfizetési kötelezettsége is keletkezik.

4. A megállapított érték képezi alapját a hagyaték eljárás, közjegyzői közreműködési illetéknek.

5. A becsült érték képezi alapját az örökhagyó esetleges tartozásának. Sem a szülő nem felel a gyermek tartozásáért, sem a gyermek nem felel a szülő tartozásáért, de amennyiben az örökhagyó hagyatéka tartozást is tartalmaz (pl. adóhátralék, banki hiteltartozás vagy más kölcsönfelvétel) akkor az örökös(ök) az örökhagyó tartozásáért az örökség erejéig felel(nek). Az örökség értéke feletti rész a hitelező vesztesége lesz.

Amennyiben a megállapított érték nagyon eltér a vélt vagy valós értéktől, egyeztetést kell kezdeményezni az értékbecslőnél. Végső esetben a bíróságtól lehet kérni a hagyaték értékének megállapítását. A lehetőség inkább elméleti, mint gyakorlati, mert a Hivatal jól képzett, nagy gyakorlattal rendelkező szakemberekkel rendelkezik.

HAGYATÉKI ELJÁRÁS

Amennyiben az örökhagyónak nincs hagyatéka, a hagyatéki eljáró leltárt felvevő az ügyet határozattal lezárja. Pozitív esetben a felvett hagyatéki leltárt a komplett anyagot a Hivatal a hagyatéki eljárás lefolytatása érdekében átteszi a rotációs rendszer szerint illetékes közjegyzőséghez. A közjegyző a tárgyalásra határnapot tűz ki, amely sokszor hónapok múltával lesz esedékes.

A hagyatéki eljáráson megtehető intézkedések az örökösök részéről.

- Az örökség visszautasítása. Bár ez megtehető a közjegyzőnek címzett visszautasítási nyilatkozattal is még a hagyatéki eljárás előtt. A visszautasított örökség a többi örököstárs hagyatékát növeli.

- A reá eső örökség valamelyik örökös társának ajándékozása. A közjegyző az átadott örökségrészt ajándékozás címen adja át, de úgy tekinti, mintha az örökhagyótól származna, így mint egyenes ági örökség, illetékmentes lesz.

- A leszármazók – gyermekek – és az özvegy - nem feltétlenül az örökösök szülője – megállapodhatnak a már hatályon kívül helyezett Ptk. ide vonatkozó rendelkezésének alkalmazásában. (A törvény nem tette kizárólagossá az új Ptk. alkalmazását.) Az özvegy minden ingatlan felett haszonélvezeti jogot örököljön és nem tart igényt az egy gyermekre jutó tényleges tulajdonrész öröklésére.

- A hagyatéki tárgyaláson mód van az osztályos egyezségre. Ha több örökös van és többféle hagyaték, minden örökös mindenből tulajdoni hányadot örököl az elaprózódott osztatlan közös tulajdon minden problémájával együtt. Az osztályos egyezség lehetőséget ad arra, hogy az érdekek figyelembe vételével értékarányosan az örökösök egy-egy tulajdont örököljenek. A hagyatéki eljárás végzéssel zárul és jogerőre emelkedik. A megtámadás hiányában az illeték befizetésével lezárul egy befejezett élet minden jogi procedúrája.

Marad a kegyelet és az emlékezés az özvegy tekintetében egy megváltozott élet fájdalma.

ZÁRÓ GONDOLAT

E segédanyagot tanulmányozva úgy tűnik, hogy önnek kell megtenni a szükséges intézkedéseket, ha szerette, társa távozik e földi létből.

Előbb-utóbb Ön lesz, akiért a harang szól, és majd mást terhel az elmúlással kapcsolatos minden intézkedés.

Az előbb vagy utóbb sok mindentől függ: lehetnek tragédiák, támadhatnak új járványok, függ az örökölt génektől is, de kétségtelen, hogy függ, függhet életviteltől, az élet adta lehetőségektől.
Ady Endre oly csodálatosan fejezi ki versében, hogy nem is az előbb vagy utóbb a leglényegesebb, hanem az, amiért érdemes volt élnünk.

„Nem az a fontos , hogy meddig élünk,
Hogy meddig lobog vérünk,
Hogy csókot meddig kérünk és adunk,
Hanem az, hogy volt egy napunk,
Amiért érdemes volt élni."

Szabadjon idéznem a Dalai láma intelmeit, aki viszont azt fejti ki, hogy hogyan nem szabad élnünk.

- *„Az ember feláldozza egészségét, hogy pénzt keressen."*
- *„Azután feláldozza a pénzét, hogy visszaszerezze az egészségét."*
- *„Mivel olyan izgatott a jövőjével kapcsolatban, hogy elfelejti élni a jelent. Az eredmény és hogy nem él, sem a jelenben sem a jövőben."*
- *„Úgy élt, mintha soha nem halna meg, és aztán úgy hal meg, hogy soha nem élt igazán."*

Az intelmeket megszívlelve, hitben és szeretetben eltöltendő még sok olyan évet kívánok, amelyért még érdemes lesz élni.

Tisztelettel

Dr. Harsányi József

FELHÍVOTT JOGSZABÁLYOK

2013 évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. Hetedik könyv, az öröklési jogról.
Hatályos. 2015. 03. 15-től.

2010 év XXXVIII törvény a hagyatéki eljárásról.

Az 1997 évi LXXXI törvény a hozzátartozói nyugellátásról. (Özvegyi nyugdíj)

1990 évi XCI törvény az illetékről.